

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

HISTORIAE EC||CLESIASTICAE PARS || PRIMA, QVA CONTI-||NENTVR ||
Eusebij cognomento Pamphili Cæsareæ Palæ-||stinæ Episcopi lib. 10.||
Eiusdem de vita Constantini magni lib. 4.|| Oratio Constantini magni ad
sanctoru[m] cœtu[m].|| Oratio eiusdem Eusebij in laudem Constanti-||ni
magni ad trigesimum ...

Christopherson, John

[Köln], 1569

De hiis qui in Alexandria martyrium subierint, & de aliis quos Dionysius
commemorat. Cap. XXXIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29861

EVSEBII HISTORIAE

Indigena quidam, forte fortuna, Timotheo propere fugienti & conturbato sit obuiam: rogat festinationis causam: iste verum narrat. Ille cum audiisset (abierat enim ad nuptias laute epulatum: quippe mos est, in huiusmodi hominum conuentibus totam noctem in hilaritate & latitia consumere) ingressus in domum conuiuij, accumbentibus nuntiat: qui quidem omnes vno impetu, tanquam signo dato, consurrexerunt, & maturo gradu properantes, cœperunt quàm celerrime ad nos contendere: qui cum in nos inciderent, summo gaudio exultare: atque satellitibus, qui nos obseruabant, fugam facientibus, nos, vt eramus, grabatis valde male stratis, conquiescentes, de improviso occupare. Ego certe (Deus testis est) eos vt fures primum reputans, qui ad spolia & rapinam venerant, mansi in lecto nudus plane, vt eram, solo indusio coopertus: reliquum autem vestitum prope me positum porrexi. At hi, surgere iubent, & quàm mox abire. Tandem animaduertens, quamobrem aduentassent, cœpi vociferari, supplex illos præcatus, vt abirent, nosque illic manere paterentur. Quin etiam perebam ab eis, vt si quo me beneficio afficere cuperent, ipsi caput meum ceruicibus abscindere dignarentur, sicque satellitibus, qui me essent cruciatum abducturi, anteuertent. Illi dum hæc clamore efferebam, (sicut consortes mei, & omnium mearum calamitatum participes, pro certo norunt) me inuitum è lecto excitarunt. Tum ego humi me supinum prostertere. Isti igitur manibus pedibusque me abreptum (Gaius quidem, Faustus, Petrus, & Paulus, qui me sequebantur, istarum rerum omnium testes esse poterunt) educere, ac præhensum propè inuito animo ab oppidulo exportare, & nudo asino impositum, secum inde auchere. Ista de se narrat Dionysius.

De hiis qui in Alexandria martyrium subierint, & de aliis quos Dionysius commemorat.

CAP. XXXIIII.

Idem etiam Dionysius in epistola ad Fabium episcopum Antiochiæ, certamina & dimicationes eorum, qui

qui sub Decij imperio martyrium pertulerunt, isto modo persequitur. Non ex imperatoris edicto persecutio apud nos incepta fuit, sed integro anno præuenterat. Nam vates (quisquis ille fuerit) malorum omnium, quæ huic ciuitati acciderunt, architectus, infinitam gentium turbam contra nos incitauerat, impuleratque, atque adeo ad patriam suam & antiquam superstitionem defendendam magnopere instigarat. Qui ab illo ad maleuolentiam irritati, omnemque aucupati licentiam ad scelus patrandum, solam pietatem & verum cultum demonum suorum, istum censuerunt, ut Christianorum cæde & sanguine suas crudeles manus respergerent. Primum igitur senem quendam, Metram nomine, arreptum, impia verba contra Deum loqui mandant: cuius corpus, propterea quod eorum voluntati repugnabat, fustibus cædunt, vultum oculosque præacutis arundinibus pungunt, ipsumque adeo ad suburbia abductum lapidibus obruunt. Deinde fidelem mulierem, quæ vocabatur Quinta, ad idolorum delubrum ducere, & ad falsos deos venerandos impellere cœperunt: eamque, cum se auerteret, & talem cultum detestaretur, pedibus constrictis, per vniuersæ vrbis plateas, asperis saxis constratas raptare, & simul ac corpus eius ad saxa molaria allisissent, & flagris pariter lacerassent, ad suburbia trahere, ibique crebro saxorum coniectu obterere. Tum vero vno quasi animorum impetu omnes in piorum ædes irruere, & singuli quos sibi vicinos esse cognouerant, pro pere cedere, expoliare, diripere: & diuitias ac suppellectilem, si quæ erat prætiosior, sibi seponere: si quæ vilior, sordidior, & ex ligno confecta, in viis dissipare, deinde exurere: adeo ut ciuitas illa veram speciem vrbis ab hostibus captæ dispoliatæque probe repræsentaret. Fratres ergo deflectere è via, & in loca separata ac solitaria se subducere: rapinam bonorum suorum similiter cum illis, quibus Paulus illustre perhibet testimonium, cum gaudio suscipere. Atque haud scio vtrum quisquam præter aliquem vnum alicubi fortasse, hucusque Dominum denegauerit. Apolloniam porro virginem id temporis cum primis admirandam, & admodum prouectam ætate com-
 prehen-

Heb. 10.

prehendunt, maxillisque eius crudeliter diuerberatis, omnes dentes illi excutiunt: atque rogo in suburbiiis exstructo, minantur, nisi verba blasphemiae una cum ipsis, palam eloqueretur, se eam viam crematuros. Illa paululum temporis ad deliberandum praecata, & dimissa eorum manibus, sine mora insilit in rogam, sicque flammarum incendio absorpta est. Serapionem item proprio lare abstractum, diris concidunt tormentis, & omnibus membrorum articulis confractis, ex loco edito praecipitem deiciunt: Nullus itineris flexus, nulla via publica, nullus angiportus erat, in quo tuto vel noctu, vel interdum liceret incedere: quippe omnes ubique, vno ore conclamabant, si quis est Christianorum numero impia & prophana verba effari recusauerit, rapiatur ex templo, & in ignem conijciatur. Atque ista mala hoc modo non ad exiguum temporis spacium grassata sunt, verum tandem seditio & bellum intestinum, quod in illos miseros postea inuasit, crudelitatem contra nos exercitam, in ipsorum capita conuertit. vnde nos quidem, dum illorum furor in nos incensus aliis rebus implicatus tenebatur, paulisper respirauimus. verum confestim animum imperatoris, qui clementius aliquanto & humanius videbatur erga nos antea affectus, omnino commutatum esse, nobis nuntiatum est. Quapropter minarum formido in nos iactatarum vehementer accrescebat. Nam Decij edictum erat iam diuulgatum, illudque tale profecto videbatur, quale Dominus praedixerat futurum: in quo terribilissima illa eius propemodum explebatur sententia, nimirum electos, si possibile esset, in errorem inductos fore. Qui omnes certe metu percussi obstupuerunt. Atque ex illis qui cum dignitate, tum diuitiarum affluentia praestare videbantur (qui quidem non pauci erant numero) nonnulli timore perterriti, diis illorum colendis se vltro offerunt: alij ex priuatis aedibus in publicum raptati, ad delubra ducuntur a magistratibus: multi vicinorum suasu eo pelliciuntur: qui quidem nominatim euocati, ad impura & profana eorum sacrificia se censerunt. Horum autem non pauci, quasi minime essent sacrificia

Mat. 24.

tati, sed illi ipsi potius victimæ & sacrificia idolis fu-
 turi, pallore exalbescunt, & formidine attoniti stupent:
 adeo ut à frequenti populi turba, quæ circumstibat,
 dum se omnibus perspicue patefaciebant, cum ad mo-
 riendum, tum ad sacrificandum eadem timiditate esse
 affectos, risui & ludibrio haberentur. Alij paratius ad
 altaria procurunt, duro ore & impudenti constanter
 asseuerantes, se nunquam fuisse Christianos: de quibus
 Domini sententia verissime dici potest, diuitem difficul-
 ter posse seruari. Ex reliquis qui tenuiores erant & ma-
 gis obscuro, plerique vtrumque istud hominum genus,
 quod postremo posuimus, imitantur, alij capeffunt fu-
 gam, nonnulli præhenduntur. Atque ex præhensis, mul-
 ti ad vincula & carcerem pergunt, & multis diebus ibi
 tenentur conclusi, postea tamen antequam ad tribunal
 accedunt, Christum eiurant: quidam tormenta diu for-
 titer sustinent, sed ad extremum succumbentes, fidem
 pernegant. Cæterum qui domini erant, tanquam fir-
 mæ & beatæ columnæ eius ope & gratia roboratæ, fidem
 firmitati, quæ in eorum animis penitus insidebat, vires ac
 tolerantiam apte & apposite respondentem adepti, ad-
 mirabiles & insignes eius regni martyres ac testes facti
 sunt. Quorum primus erat Iulianus, homo podagræ do-
 loribus adeo oppressus, ut neque incedere, neque pedi-
 bus consistere posset. Hic cum aliis duobus, qui eum
 gestabant, ad iudicem adducitur: quorum alter exem-
 plo fidem denegat: alter, nomine Cronion, cognomeu-
 to Eunus, & senex ipse Iulianus, dominum ingenue con-
 fitentur: qui per totam urbem, quæ certe (ut nostis)
 amplissima est, Camelis insidentes deducti, & ita sub-
 limes verberibus cæsi, tandem immenso quodam rogo
 & supra modum exardescente, hominum multitudine
 undique circumfusa, comburuntur. Ac dum abduce-
 bantur ad locum supplicij, miles quidam nomine Be-
 sas, illis inter eundem opem ferre, & his, qui eos con-
 tumelia afficiebant, ex aduerso resistere laborat.
 Qui, cum populus contra eum propterea vociferaretur,
 inde illico abripitur ad iudicem, & in præclaro illo
 prælio pro pietate suscepto tanquam fortissimus Dei
 bellator

Matt. 19.

EVSEBII HISTORIAE

Bellator, strenue & viriliter se gerens, securi demum per-
 cutitur. Alius quidam genere Afer, qui & appellatione,
 Macar, & ob vitam beatam, quam diuinæ gratiæ sub-
 dio degisset, vere Macar, id est, beatus fuit, cum ad fi-
 dei negationem, iudice eum ad eam rem magnopere co-
 hortante, adduci non posset, viuis crematus est. Epi-
 machus etiam & Alexander non longo post tempore,
 quàm victi tenebantur, post horum martyrium multos,
 dolores perpessi, dilaniati nouaculis, & flagellis lacerati,
 ad extremum ardentissimis flammis circumiectis absum-
 pti fuerunt. Quibus quatuor mulieres martyres adiun-
 gebantur: quarum prima fuit Ammonatum, sancta vir-
 go: quæ, cum iudex diu illam admodum torsisset, utpo-
 te constanter asserentem se nihil eorum aliquando di-
 cturam, quæ ille iussisset, eaque in sententia firme per-
 staret, ad supplicium abducitur. Mercuria secunda erat,
 Anus in primis veneranda tertia Dionysia: quæ quan-
 quam erat multorum liberorum parens, illos tamen Do-
 mino in amore minime prætulit: quarta Ammonarium
 altera: quæ tres, cum præses vereretur, ne incassum tor-
 menta illis infligeret, & quodam modo euincetetur à
 mulieribus, nullum cruciamentorum genus amplius sub-
 ire cogebantur, sed statim capite obruncato, mortem
 oppetunt. Pro omnibus enim prior Ammonarium, tan-
 quam in prima dimicationis acie locata, satis tormento-
 rum exceperat. Heron præterea Ater, & Isidorus, Aeg-
 yptij, & Dioscorus vnà cum illis adolescens quindecim
 annos natus, iudici traduntur. Et primum iudex a-
 dolescentem, tanquam facilem ad persuadendum, blan-
 dis verbis in fraudem inducere, tum velut remissum &
 flexibilem ad fidem negandam tormentis impellere ten-
 tat. Sed Dioscorus neque persuasione quicquam com-
 motus est, neque iudicis omnino cessit sententiæ. Cæ-
 teros acerbissime crudelissimeque verberibus dilace-
 rat, quos cum tormenta magno & fidenti animo pro fi-
 de tolerare cerneret, rogo cremandos tradit. Diosco-
 rum autem, cū propter singularē animi magnitudinem,
 quam palam ostenderat, tum propter prudentissima re-
 sponsa, quæ ad singula rogata dederat, iudex magno-
 pere

, pere admiratus, dimisit: affirmans se propter ætatem cer-
 , tos dies illi velle concedere, quibus resipiscendi habe-
 , ret facultatem. Iam ergo Dioscorus, summa pietate exi-
 , mius, nobiscum est, expectans cum certamen prolixius,
 , grauiusq; tum amplius premiũ & diuturnius. Porro Ne-
 , melis quidam & ille etiam Aegyptius, falso in crimen vo-
 , cabatur, quod cum latronibus societatem conuerat: sed
 , istam calumniæ notam ab eo alienissimam quidem cum
 , coram Centurione diluisset, iterum per iudicẽ fuit dela-
 , tus, quod Christianus esset, vinculisque constrictus ad
 , præsidem venit. Iste iniustissimus præses, beatum marty-
 , rem tormentis & verberibus duplo grauioribus, quàm
 , latrones ipsos, afflicta, exemplo Christi inter latrones
 , interiectum (vnde non parum honoris adeptus est) fer-
 , uido ignis exurit incendio. Quædam porro militum tu-
 , rina de repente accedit: nimirum Ammon, Zeno, Pto-
 , lemaus, Ingenes, & pariter cum illis senex Theophilus:
 , qui pro tribunali se ipsi stiterunt. Cum igitur quidam,
 , quod Christianus esset, in quæstione versaretur, & iam
 , ad fidei negationem propenderet, isti assistentes, præ rei
 , indignitate, dentibus frendere, vultu nutare, manus ex-
 , tendere, toto denique corpore gestus quosdam agere
 , cœperunt. In quos cum omnium ora essent conuersa,
 , prius, quàm ulli alij in eos iniecerunt manus, illi ipsi ad
 , sublælia accurrere: se Christianos profiteri; sic vt cum
 , præfectus & assessores, qui aderant ei in concilio, timo-
 , re obstupescerent: tum Christiani, in quos iam inqui-
 , rebatur, ad ea tormenta, quæ post essent perpeffuri, tolẽ-
 , ranter sufferenda, maxime confirmarentur, tum denique
 , iudices, qui essent contra eos sententiam pronunciatu-
 , ri, maximo metu exhorrescerent. Illi verò è foro glori-
 , antes, abscedere, & præ testimonio, quod Christo perhi-
 , buerant, summo gaudio exultare, Deo per illos glorio-
 , sos triumphos agente. Alij præterea complures in vrbi-
 , bus, & pagis à gentibus distracti erant, & quasi membra-
 , tim discerpti. Ex quibus vnum exempli gratia com-
 , morabo. Ischyron cuiusdam magistratus negotia, mer-
 , cede conductus, procurat. Is qui eum conduxerat, iubet
 , idolis sacrificare: quem cum mandato minime obseque-
 , retur,

EVSEBII HISTORIAE

retur, cœpit conuitiis lacerare: ac cum constanter fidei
 adheresceret, grauibus affectis contumeliis: atque ubi vi-
 dit eum pacate & tranquille omnia sufferentem arrepto,
 fuste præacuto, intestina ac viscera illius transfodit, cru-
 deliterque interemit. Quid attinet percensere multitu-
 dinem eorum, qui in solitudine & montibus vagi erran-
 tesque, fame, siti, frigore, morbis, latronibus, bestiis fue-
 runt extincti? Quorum electionis beatæ & eximie victo-
 riæ quanquam testes sunt hi, quibus adhuc ex illo nume-
 ro vita suppeditat, tamen vnum aliquod facinus, profe-
 ram, quo res istæ sint exploratius cognitæ perspectæq;
 Chæremon episcopus ciuitatis, quæ Nilus dicitur, cum
 iam plane grandis esset, & ætate prope exacta, vna cum
 vxore sua ad montem Arabiæ confugiens, neque post
 reuersus est, neque vsquam eos quispiam videre potuit.
 Et licet fratres iã aliquoties eum cū vxore quærerēt, ta-
 mē neque ipsos neque corpora eorum vsquam reperire
 potuerunt. permulti certē in eo Arabico monte erant, à
 Barbaris Saracenis facti captiui: quorum alij ægre quidē,
 & vix ingenti pecuniæ summa redimi poterant: alij ha-
 ctenus nullo modo. Atque ista mi frater, non frustra e-
 quidem dicendo persecutus sum, sed vt cognoscas, quā-
 ræ & quā acerbæ calamitates apud nos obtigerint:
 quas qui fuerint magis experti, plura de illis & sciunt, &
 dicere possunt. His etiam alia paulo post attexit. Illi
 igitur diuini martyres (qui iam Christi tanquam assēs-
 sores sunt, & regni eius consortes, participes iudicij, &
 illius in hominibus iudicandis sententiam approbantes
 ferunt) dum erant apud nos, nonnullos è fratribus, in
 quibus crimen sacrificandi idolis hærebat, quique à fide
 excidissent, cum conuersionem ac pœnitentiam eorum
 perspicerent, eamq; posse acceptam fore ei, qui omnino
 non vult mortem peccatoris, satis exploratum haberent,
 ad se denuo admittunt: recipiunt in ecclesiam, conuen-
 tus cum illis celebrant: ineunt societatem: præcum &
 epularum communione vnà vtuntur. Quid igitur con-
 silij nobis, fratres, datis? quid censetis nobis agendum
 esse? illis ne suffragabimur? eiusdem cum illis erimus,
 sententiæ? iudicium eorū sequemur? modum tenebimus,
 benign-

benignitatis? His quorum illi miserti sunt, benefici & clem-
 mentes erimus? An contra? eorū iudiciū inane & irritū
 faciemus? eorū sententię nos ipsos constituemus animad-
 uersores? clementiæ inhumanitas resistemus? refringe-
 mus institutum? Deum deniq; ad iram prouocabimus?

*De Nouato quonam ingenio fuerit, & de eius
 heresi. CAP. XXXV.*

Ista Dionysius, dum sermonē de his, qui tempore per-
 secutionis, præ animi imbecillitate infractioneque la-
 psi fuissent, instituebat, non sine causa exposuit: quan-
 doquidem Nouatus ecclesię Romę presbyter, arrogan-
 tia quadam & fastidio contra istos elatus, asseruit, non
 amplius illis, quamuis omnia, quę viderentur ad veram
 pœnitentiam, ad conuersionem animorum, ad puram de-
 nique confessionem spectare, omnino peragerent: spem
 vllam salutis omnino reliquam fieri. vnde proprię eu-
 iusdam erroris & sectę eorum, qui præ inflata quadam
 mentis insolentia se ipsos καθαρους esse, id est puros &
 vacuos à labe peccati asseuerant, auctor & dux fuit. Ob
 quam rem concilium maximum Romę cogitur: in quo
 sexaginta episcopi, & presbyteri totidem atque amplius,
 vnà cum diaconis in vnum conueniunt. A pastoribus e-
 tiam separatim per singulas cuiusq; regionis prouincias,
 quid de ea re agendum esset, deliberantibus, colloquia
 fiunt. A quibus omnibus tandem decernitur, No-
 uatum eiusque fautores tanta superbia inflatos, & quot-
 quot illius inhumanissimę, & à fraterna charitate alie-
 nissimę opinioni assentirentur, in eorum numero qui e-
 rant ab ecclesia exclusi, haberi: fratres autem, qui casu
 infelici prolapsi fuissent, pœnitentię medicamentis cu-
 rari, & ad sanitatem restitui. Epistolę quidē Cornelij epi-
 scopi Romani scriptę ad Fabiū episcopū ecclesię Antio-
 chenzę ad nos peruenerunt, quę tum acta cōcilij Romę
 habiti, tum quę ab omnibus in Italia, in Affrica, inque a-
 liis locis de eo errore decreta erant, euidenter declarāt.
 Alię item extant epistolę à Cypriano & aliis episco-
 pis, qui cum eo in Aphrica in eum errorem inquisue-
 runt, latino sermone compositę: ex quibus constat illis